

Hle, bylo to velmi dobré

FREEMAN BARTON, Ph.D.

GORDON-CONWELL THEOLOGICAL SEMINARY

Úvod

Termín "podmíněná nesmrtelnost" je v podstatě dvojitý zápor. "Podmíněná" je omezující termín – stanovuje hranice a ty musí být splněny, aby se dostavily příznivé výsledky. "Ne" je záporná předpona podobně jako "bez": bezmocný, atd. My, kondicionalisté, riskujeme, že budeme považováni za ty, kdo něco popírají - věčná muka -, a ne za ty, kdo život potvrzují. Ve skutečnosti mají kondicionalisté velkou výhodu v tom, že stvrzují život - běžný, každodenní, normální, fyzický život.

I. VELMI DOBRÉ STVOŘENÍ

Poslední verš 1. knihy Mojžíšovy je hluboká teologie: "A Bůh viděl všechno, co učinil, a hle, bylo to velmi dobré." Naším prvním cílem je rychle prozkoumat biblický pohled na svět, podle něhož je celý stvořený řád, včetně hmotného, dobrý. Dr. Goldsteinová v přednášce na univerzitě v Iowě upozornila, že "judaismus je náboženstvím tohoto světa". Mylně přitom srovnávala judaismus a křesťanství. Nebo se snad mylila? Křesťanství bylo často nebiblickým způsobem jinovětšské.

1. Antimateriální alternativa

Podívejme se nejprve na alternativu k představě, že hmotné stvoření je dobré. Platón je řecký filozof ze 4. století př. n. l., jehož dualistické myšlení má od té doby velký vliv. Vyjádřil názor, že fyzické stvoření je, když ne zlé, tak alespoň podřadné a nežádoucí. Slova, která vložil do úst Sokratovi v dialogu zvaném *Faidón*, často citují teologové vzkříšení.

Není to [smrt] odloučení duše od těla? A být mrtvý je dovršením toho; když duše existuje sama v sobě a je osvobozena od těla a tělo je osvobozeno od duše, co jiného je to než smrt?¹

Měl by se filosof starat o požitky z jídla a pití - pokud je lze nazvat požitky? Jistě ne, odpověděl Simias. A co potěšení z lásky - měl by se o ně starat? V žádném případě. Neřekl bys, že se stará

výhradně o duši, a ne o tělo? Rád by se, pokud to jen jde, odpoutal od těla a obrátil se k duši. Zcela pravdivé.²

"Cožpak jsme nezjistili," řeknou [filozofové], "že dokud jsme v těle a dokud je duše nakažena zlem těla, naše touha nebude uspokojena?" A naše touha je touha po pravdě. Tělo je pro nás totiž zdrojem nekonečných potíží kvůli pouhému požadavku potravy a podléhá také nemocem, které nás dohánějí a brání nám v hledání pravého bytí: naplňuje nás láskami a chťiči a strachy a rozmary všeho druhu a nekonečnými hloupostmi, a vlastně nám, jak říkají lidé, bere schopnost vůbec myslet. Odkud se berou války, boje a frakce, odkud jinud než z těla a tělesných žádostí?³

Dobré duše podle Platóna po smrti opouštějí lidskou říši a odcházejí do říše bohů; nečisté duše znečištěné tělem se vracejí do hmotného světa. Kvůli svému předchozímu zlému životu "jsou nakonec uvězněny v jiném těle" (lidském či jiném).⁴

Platónovy obavy o tělesné věci byly oprávněné. Jeho seznam neřestí zní docela biblicky: "obžerství, nestřídmost a opilství", "tělesné choutky", "milovníci peněz", "milovníci moci".⁵ Pavel mluví o světskosti a o těle vs. Duch. Pro Pavla to však není hmotné tělo vs. nehmotná duše, ale spíše padlá zkažená mysl a srdce vs. mysl a srdce obnovené Duchem svatým. "Proto je Bůh vydal v žádostech jejich srdce nečistotě" (Řím 1:24). "Bůh je vydal bezbožné myslí" (Řím 1:28). "Svým zatvrzelým a bezbožným srdcem si hromadíte hněv" (Řím 2:5). "... proměňte se obnovou své myslí" (Řím 12:2).

Ve snaze ukázat dobrotu Božího hmotného stvoření se musíme ptát, co má Pavel na mysli, když staví do protikladu tělo a Ducha. Nejprve si všimněte velkého "D". Mluví o Duchu svatém. A nemluví o životě v těle, ale o životě podle těla. Několik citátů je téměř definicí: "Neboť ti, kdo žijí podle těla, zaměřují svou mysl na tělesné věci, ale ti, kdo žijí podle Ducha, zaměřují svou mysl na věci Ducha" (Řím

¹ Plato, *Phaedo*, 64.

² *Ibid.*

³ *Ibid.*, 66.

⁴ *Ibid.*, 81

⁵ *Ibid.*, 81-82.

8:5). "Bůh se jich vzdal... protože... uctívali a sloužili spíše stvoření než Stvořiteli" (Řím 1:24-25). Problémem není stvoření, ale zbožštění stvoření, ne tělo, ale zaujetí tělem.

Jakub klade stejnou otázku jako Platón: "Co je příčinou válek a co je příčinou bojů mezi vámi?". (4:1). Ale dává jinou odpověď: Je to člověk, ne jeho tělo, jehož touhy jsou zlé (4:2).

Platonismus byl vlivnou filozofií v prvních letech křesťanské církve. Klement Alexandrijský a Origenes považovali filozofii za předchůdce křesťanství. "Origenes považoval Platóna a filozofii za nejmocnější spojení křesťanství."⁶ Vliv na křesťanské myšlení, zejména od roku 200 n. l., byl hluboký. Mezi výsledky patřila askeze popírající svět, mnišství a idealizace celibátu. Převládajícími názory se stalo platónské pohrdání tělem a vyvyšování duše. Buddhistické a hinduistické názory, včetně názorů současných hnutí New Age, mají pozoruhodné paralely.

2. Obraz z Písma

Genesis 2 představuje přitažlivý obraz dobrého stvoření. Člověk je živá bytost, hmotné tělo, do něhož Bůh vdechl dech života (v. 7; "ze země, pozemský", Jn 3:31). Adam a Eva žili v zahradě (v. 8), jejíž stromy plodily ovoce "příjemné na pohled a dobré k jídlu" (v. 9). Mohli "svobodně jíst" (v. 16). Byli bez viny, "nazí", ale "nestyděli se" (v. 25).

Co bylo v zaslíbené zemi, v dobrém domově, do kterého Pán vedl Izraelity přes poušť? Byl to stav filozofického rozjímání a náboženské extáze?

Neboť Pán, tvůj Bůh, tě uvádí do dobré země, do země vodních potoků, pramenů a studánek tekoucích v údolích a na pahorcích, do země pšenice a ječmene, vinné révy, fíkovníků a granátových jablek, do země olivovníků a medu, do země, v níž budeš jíst chléb bez nedostatku, v níž ti nebude nic chybět, do země, jejíž kameny jsou železo a z jejích pahorků můžeš kopat měď. Budeš jíst a nasytíš se a budeš dobrořečit Pánu, svému Bohu, za tu dobrou zemi, kterou ti dal (Deut 8:7-10).

Nádhera!

Žalm 104 je přitažlivý přírodní hymnus. Vyzdvihuje svrchovaného Pána, zejména v souvislosti s je-

ho stvořením. Mluví o tom, že stvořil zemi, prameny, které tryskají, zelenou trávu, víno a olej pro lidi, hnízda pro ptáky, skalnaté hory pro kozy atd.

Ó Pane, jak rozmanité jsou tvé skutky! V moudrosti jsi je všechny stvořil, země je plná tvých výtvorů. . . .

Ti všichni k tobě vzhlížejí, abys jim dal pokrm v pravý čas. Když jim dávaš, sbírají, když otevíráš svou ruku, jsou nasyceni dobrými věcmi. Když skrýváš svou tvář, jsou zděšeni; když jim bereš dech, umírají a vracejí se do svého prachu. Když vyšeš svého Ducha, jsou stvořeni; a obnovuješ tvář země.

Kéž Pánova sláva trvá navěky, kéž se Pán raduje ze svých skutků (v. 24-31).

Peter Flamming možná komentuje tuto kapitolu v úvodu své knihy *God and Creation* (Bůh a stvoření): "Bůh je kreativní. Je to Bůh, který miluje barvy, textury, krásu, rozmanitost a vztahy. Miluje lední medvědy a pštrosy, safíry a duhy, červené duby a duhové pstruhy, dokonce i strýce, kteří chrápou, a děti, které trucují."⁷

Přísloví popisují výsledky Moudrosti z hlediska každodenního života: "V její pravici je dlouhý život, v levici bohatství a čest. Její cesty jsou cesty příjemné a všechny její stezky jsou pokojné. Je stromem života pro ty, kdo se jí chopí" (3:16-18).

Na lehčí notu autor Přísloví volá: "Tři věci jsou pro mne příliš podivuhodné, čtyřem nerozumím: cesta orla na nebi, cesta hada na skále, cesta lodi na širém moři a cesta muže s dívkou" (30:18-19).

Šalamoun moudře hovoří o prostém každodenním životě:

Viděl jsem, jakou práci Bůh svěřil lidským synům, aby se jí zabývali. Učinil vše krásné ve svém čase; také vložil do mysli člověka věčnost, ale tak, aby nemohl zjistit, co Bůh učinil od počátku do konce. Vím, že pro ně není nic jiného než být šťastný a radovat se, dokud žijí; také že je to Boží dar člověku, aby každý jedl a pil a měl potěšení ze své námahy (Kaz 3:10-13).

3. "Příběhy o osobních zájmech"

Na proroky se podíváme o něco později. Mohli bychom se pustit i do Nového zákona a najít tam stejné myšlenky, ne-li stejný půvabně malebný jazyk. Mí-

⁶ Mary T. Clark, "Neoplatonism," *Encyclopedia of Religion*, New York: Macmillan, 1987, Vol. 10, 365.

⁷ Peter James Flamming, *God and Creation*, in The

Layman's Library of Christian Doctrine, Nashville: Broadman, 1985, 9.

sto toho se zastavme u zážitků z naší doby, které ilustrují pravdivost biblického potvrzení života, jež jsme právě nastínili.

Knihovna na Warner Southern College se nachází ve druhém patře budovy, v jejímž prvním patře je ženská ubytovna. Když vyjdete z knihovny, díváte se na plochou střechu jednopatrové administrativní budovy v sousedství. Jednoho nedělního rána výrazně přšelo. Než jsme však odešli do kostela, déšť ustal a trochu se prodralo slunce. Na střeše vedlejší budovy zpívali a dováděli v mělkých kalužích drobní ptáci. Nepili a nekoupali se nijak věčně. Hráli si. Byla to pozoruhodná podívaná, která zvedla náladu a utkvěla v paměti.

Všichni jsme zažili radost, když jsme na jaře viděli hříbě kopat nohama nebo plavat divoké kachny. Jednou za svítání v Iowě se matka kachna se sedmi kachňaty vydala rovnou čarou přes trávník na faře. Byl to krásný pohled, kvůli kterému mi nevadilo, že jsem se vzbudil, abych se na něj podíval. Tyto příklady by se daly množit do nekonečna,

Robert Johnston v předmluvě ke knize *The Christian at Play* uvádí jako příklad dva běžce z filmu *Chariots of Fire*. Harold Abrahams je Žid, který se cítí nucen dokázat, že je sám sebou, a překonat antisemitismus velkolepým úspěchem. Eric Liddell "běhá jen tak pro radost". Jeho strážlivá sestra to neschvalovala. "Jenny, Jenny, musíš to pochopit. Věřím, že mě Bůh stvořil pro nějaký účel - pro Čínu. Ale také mě stvořil rychlého. A když běhám, cítím jeho potěšení. není to jen zábava. Vyhrát znamená vzdát mu čest."⁸

5. Místo člověka ve stvoření

To, na co jsme se dosud podívali, je v oznamovacím způsobu. Všimněte si také rozkazovacího způsobu. Božím záměrem pro Adama nebyla nečinnost. Nebyla to zábava a hry - po celou dobu. Adam si měl užívat velké uspokojení ze smysluplné činnosti.

Pán Bůh vzal člověka a postavil ho do zahrady Eden, aby ji obdělával a střežil (Gn 2:15). Bůh jim požehnal a řekl jim: "Plod'te a množte se, naplňte zemi a podmaňte si ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem a nad vším živým, co se hýbe na zemi" (Gn 1:28).

⁸ Robert K. Johnston, *The Christian at Play*, Grand Rapids: Eerdmans, 1983, viii.

II. A BYLO TO VELMI ZLÉ – DŮSLEDKY PÁDU

Ouha! Nežijeme v tom dobrém světě, jak ho Bůh stvořil. Opravdu se z něj ještě můžeme těšit?

Na konci knihy Genesis 3 mohlo být řečeno: "A Bůh viděl všechno, co učinil, a hle, bylo to velmi špatné." V důsledku lidského hříchu se svět stal neuspořádaným, chaotickým, dokonce demonickým. Název knihy Johna Steinbecka vystihuje lidský život - *Na východ od ráje*. Nemůžeme číst jen první dvě a poslední dvě kapitoly Bible.

Naše vlastní zkušenost nám až příliš jasně říká, že svět, ve kterém žijeme, není takový, jaký ho Bůh zamýšlel. Kdybychom potřebovali více důkazů, dnešní *Boston Globe* (4. června 1994) nebo kterýkoli jiný významný deník by nám bohatě stačil: vražedné zemětřesení/ přílivová vlna v Indonésii, severokorejská jaderná hrozba, vzpomínky vyvolané padesátým výročím Dne D, africké pokusy zastavit lidské krveprolití ve Rwandě a každodenní smrt' zločinu a korupce (pro změnu nic o lidské zvrácenosti v Bosně). Ilustrační příklady by se daly opět množit *ad nauseum*.

Je svět nyní zcela odlišný od původního záměru a struktury? V žádném případě. Právě v tomto padlém světě můžeme zahlédnout dobrotu stvoření, jak ji stvořil Bůh - ptáky hrající si ve vodě. V *New York Times Book Review* z 9. dubna 1989 je uveden dobrý příklad. Bill Henderson recenzuje knihu Garrisona Keillora *We Are Still Married*. Henderson cituje z kapitoly nazvané "Laying on Our Backs Looking at the Stars" ("Ležíme na zádech a díváme se na hvězdy"):

Uvnitř jsou zprávy z druhé ruky, většinou špatné, a dokonce i dobří lidé jsou vtaženi do strašlivé fascinace zkázou a zánikem. Ale tady pod nebem je náš duch nesmírný, jsme tak požehnaní. Hvězdy na obloze, přátelé v trávě, můj syn mi spí na hrudi a rukama svírá mou košili.⁹

V kapitole "The Meaning of Life" ("Smysl života") Keillor říká:

Je to jasná pravda, která je stejně jako nos na vašem obličejí na dosah ruky a je snadno rozpoznatelná, ale může vám způsobit závrať, pokud se na ni snažíte silně soustředit. Něžnost je všude v kaž-

⁹ Bill Henderson, review of *We Are Still Married*, by Garrison Keillor, *New York Times Book Review*, 9 Apr. 1989, 13

dodenním životě, znamená, že víra vládne obyčejnými věcmi: při vaření a v drobných rozhovorech, při vyprávění příběhů, milování, rybaření.¹⁰

Není překvapivé slyšet tato Keillorova slova. Je však překvapivé vidět je dojemně citované v *New York Times Book Review*.

V tomto dobrém, ale narušeném světě máme stále odpovědnost za to, abychom si ho podmanili a vládli nad ním, abychom ho obdělávali a udržovali. Stvořený řád byl dán člověku k užívání - k odpovědnému užívání. V knize Davida A. Deana *The Gift from Above* (Dar shůry) je několikrát zmíněna péče o životní prostředí. Jak říká: "Alkohol, tabák, látky znečišťující ovzduší a kyselá deště zkracují život a ničí zdraví naší populace. Křesťané by měli vrhnout své síly proti těmto útokům na lidský život."¹¹

I v padlém světě jasně rozeznáváme dobrotu, kterou do něj Bůh zabudoval, stejně jako chaos a utrpení vyplývající z lidské neposlušnosti. Konec však ještě nenastal....

III. NADCHÁZEJÍCÍ VĚK

1. Přechodný stav

Pokud jde o období mezi smrtí a vzkříšením, stačí říci, že je daleko jiné a daleko menší než to, které Bůh slibuje svému lidu. William G. T. Shedd říká, že "mezistavem pro spasené je nebe bez těla a konečným stavem je nebe s tělem", přičemž mezi nimi není žádný podstatný rozdíl (což je alespoň v lidovém povědomí častý názor).¹² Ohledně stvoření je asi tak negativní jako Platón. Teologové všech dob uznávají, že mezistav je přechodný a že teologie vzkříšení je nezbytná.

2. Konečný stav

Boží působení ve světě by se dalo shrnout jako stvoření a znovustvoření. Význam znovustvoření podřývají tři názory. Jedním z nich je běžná záměna, pro všechny praktické účely, přechodného stavu za konečný stav. Všimněte si vyjádření této záměny v nedávném *Christianity Today*:

Smrt je na jedné straně velkým zlem, "posledním

nepřítelem" (1 Kor 15:26), znamením a trestem hříchu. Kristus ji přišel přemoci. Křesťané však také vnímali smrt jako bránu do věčného života, do nebe. Je to zlatý vůz, který poslal Velký král pro svou nevěstu Popelku. "Učinil jsi smrt slavnou a triumfální," napsali Jean Pasquel a William Charles McFarland, "neboť jejími branami vstupujeme do přítomnosti živého Boha."¹³

Tato odhmotněná perspektiva patří do Platónova *Faidóna*, nikoli do NZ.

Druhým názorem, který vyvrací znovustvoření, je věčný vědomý trest. Vnímavější tradicionalističtí teologové si tento problém uvědomují. Roger Nicole, emeritní profesor teologie z Gordon Conwell Theological Seminary, na přednášce přiznal, že ho toto učení uvádí do rozpaků. A dobře by mělo. Kde by se v dokonalém novém stvoření nacházelo věčné peklo?

Třetí názor, který snižuje význam znovustvoření, je ten, který představuje věřící v pasivním éterickém stavu, kteří se navždy těší z blažené vize Boha. Calvin Linton se tímto problémem zabývá v článku nazvaném "What's So Great about Heaven?" ("Co je tak skvělého na nebi?"). Naši smysluplnou činnost v Království vymezuje z hlediska naší trojí funkce jako králů, proroků a kněží, zejména té poslední. Mluví o "celkovém estetickém, tvůrčím a uměleckém rozměru člověka", o "společenství, nevázané intelektuální činnosti, estetické tvořivosti, smyslové kráse, zkoumání, literatuře, hudbě, umění, lásce - nebo cokoli jiného, čeho si skutečně vážíme a z čeho máme radost."¹⁴

V Lintonově článku však něco chybí. Dopis redakci upozorňuje na to, co:

Článek Calvina Lintona je užitečný pro soustředění pohledu na budoucí život. Hlavním důvodem převládající "obrazotvorné neschopnosti vymyslet si něco zajímavého, co by se dalo v nebi dělat", je však to, že místo budoucího života je špatně umístěno. Nový zákon jasně lokalizuje Boží království na zemi, která byla znovu utvořena.¹⁵

Obraz budoucnosti představený v Písmu je zcela zemitý - ne na této zemi, ale na "nových nebesích a

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ David A. Dean, *The Gift from Above*, Charlotte, N.C.: Advent Christian General Conference, 1989, 27.

¹² William G. T. Shedd, *Dogmatic Theology*, New York: Charles Scribner's Sons, 1888, Vol. 2, 594.

¹³ Peter Kreeft, "Unraveling the Mystery of Weakness

and Strength," *Christianity Today*, 21 Apr. 1989, 23.

¹⁴ Calvin Linton, "What's So Great about Heaven?" *Christianity Today*, 20 Nov. 1970, 3.

¹⁵ Freeman Barton, Letter, *Christianity Today*, 1 Jan. 1971, 31.

nové zemi". Podle Izajáše 11:1-11 pomazaný Davidův potomek vládne zemi svrchovanou spravedlností. Spravedlivým chudým se dostává spravedlnosti, ničemní jsou vyhlazeni. Příroda je obnovena do své dokonalosti před pádem. Vlk a beránek, levhart a kůzle, tele a lev, kráva a medvěd - všechny vede dítě. "Na celé mé svaté hoře nebudou škodit ani ničit, neboť země bude plná poznání Pána, jako vody pokrývají moře" (v. 9).

Dítě vede zvířata a Pán vede národy.

Neboť hle, tvořím nová nebesa a novou zemi a na dřívější věci se nebude vzpomínat a nebudou se připomínat. Ale radujte se a veselte se navěky z toho, co stvořím, neboť hle, stvořím Jeruzalém k radosti a jeho lid k veselí. Budu se radovat v Jeruzalémě a jásat ve svém lidu (65:17-19a).

Několik vět z 65:21-25:

Budou stavět domy a obývat je, budou vysazovat vinnice a jíst jejich plody [pozn.: v nové zemi].

Nebudou pracovat nadarmo. Dříve než zavolají, odpovím jim.

Vlk a beránek se budou pást společně. Na celé mé svaté hoře nebudou škodit ani hubit, praví Pán.

Micheáš 4:1-4 je velmi přitažlivý obraz, alespoň pro venkovany, jako jsem já (pro měšťáky narazíme na jiný obraz). Všichni spontánně uctívají Pána. On vládne v pokoji. Válečné zbraně se mění v zemědělské náčiní - patrně k použití v obnovené rajske zahradě. "Budou sedět každý pod svým vinným kmenem a pod svým fíkovníkem a nikdo je nebude strašit, neboť ústa Pána zástupů promluvila."

Evangelikálové mají tendenci buď tyto pasáže ze SZ učinit dočasnými tím, že je umístí do milénia, nebo je spiritualizují. Ve světle biblického pohledu na stvoření a jeho obnovu, proč je prostě nebrat jako popis nového světa?

V NZ Pavel pokračuje v přímočarém potvrzování obnovy fyzického stvoření. "Samo stvoření bude osvobozeno z otroctví rozkladu a získá slavnou svobodu Božích dětí" (Řím 8:21). Toto vykoupení země a "našich těl" vyžaduje teologii vzkříšení.

Jan ve Zjevení uvádí některé venkovské obrazy ("strom života", 2:7 atd.). Představuje však městskou utopii, Nový Jeruzalém (kap. 21). Je to výhradně křesťanské město, v němž Bůh přebývá se

svým lidem v dokonalé harmonii, přičemž smutek, bolest a smrt jsou odstraněny. Lintonova kněžská tvořivost dobře zapadá do tohoto urbánního kontextu.

V nedávném čísle časopisu *Newsweek* je představena jakási teologie vzkříšení.¹⁶ Zrcadlí se v ní extrémní moderního racionalistického materialismu a tradičního antimaterialismu - žádné vzkříšení vs. dematerializovaná budoucnost. Kenneth Woodward upozorňuje, že pro většinu "křesťanských" myslitelů naší doby jsou peklo a vzkříšení trapností. Ptá se, zda nebe brzy nezmizí také. V porovnání s důkladnými zprávami o budoucím životě, které podávali původní křesťané, zanechávají "studované úniky" z moderních kazatelen prázdnotu pro laiky, kteří hledají jistotu, že lidský život je víc než jen pomíjivý. "Racionalistické moderní vědomí odmítá nebe a peklo a odmítá také úžasnou závažnost morálního a nemorálního jednání. Pro ty, kdo berou Boha vážně, však lidská svoboda znamená schopnost činit morální rozhodnutí, která mají radikální a trvalé důsledky."

Takové pozitivní hodnocení je v *Newsweek* stejně překvapivé jako v *The New York Times Book Review*! Všimněte si však, že se do tradičního potvrzení budoucnosti vmísilo trochu antimaterialismu:

Pokud si většina Američanů představuje nebe jako rodinné setkání, důvodem je možná to, že to je vše, co známe o lásce. Peklo přemýšlení o nebi spočívá v tom, že si nedokážeme představit - nebo věřit v - lásku, která přesahuje naše vlastní chápání.

Woodward poukazuje na důležitou věc: lidé mají tendenci přemýšlet o tom, co z toho mají pro sebe, aniž by se zabývali Stvořitelem. Co je však špatného na tom, představit si "nebe jako rodinné setkání", včetně Boha? Mým zdaleka nejoblíbenějším svátkem je Den nezávislosti, kdy se klan Bartonů schází v západním New Hampshire. Těším se, že v Království jich bude mnohem víc.

Dr. Charles Carlston z Andover-Newton Theological Seminary v povzbudivé reakci na knihu *Heaven, Hell, and Hades*¹⁷ představil svůj obraz budoucího života:

Doufal bych, že budeme Boha chválit zpěvem, tancem (to jsem se nikdy nenaučil), milováním,

¹⁶ Kenneth Woodward, "Heaven," *Newsweek*, 27 Mar. 1989, 52-55.

¹⁷ Freeman Barton, *Heaven, Hell, and Hades*, 2nd ed., Lenox, MA.: Henceforth Publications, 1991.

čtením knih, povídáním si s lidmi, které máme rádi, a možná si občas půjdeme zahrát na tři hodiny tenis a pak se vrátíme sednout si do stínu a dlouze popíjet něco chladivého (nejlépe syceného).¹⁸

Skvěle řečeno!

IV. ZÁVĚR

Biblický názor, že stvoření je dobré, má významné důsledky pro teologii vzkříšení. Vzpomínám si, že jsem pravděpodobně jako předškolák poprvé slyšel větu, která shrnuje populární myšlení v naší době. Na setkání White River Campmeeting ve Vermontu Michael Haynes, známý massachusettský pastor a státník, poznamenal: "Lidé říkají: 'Jezte, pijte a vesel se, protože zítra zemřete'. Mají pravdu - 50 %." Podstatou světáctví je zaměřit se na jídlo, pití a veselí - a na nic jiného. V kontextu víry a díkůvzdání je však veselí zcela na místě. Ježíš tento obraz použil s uznáním.

. ... Syn člověka přišel jíst a pít (Mt 11:19).

Nebeské království lze přirovnat ke králi, který uspořádal svatební hostinu pro svého syna (Mt 22:2)

Říkám vám, že už nebudu pít z tohoto plodu vinné révy až do onoho dne, kdy ho budu pít nový s vámi v království svého Otce (Mt 26:29).

Všimněme si opačné, negativní stránky teologie vzkříšení nebo podmíněné nesmrtelnosti. Být zba-ven života, doslovného hojného života v Božím království, je nejvyšší ztráta. Je to definitivní přísný trest. V úvodu své knihy "*Jesus Christ: The Divine Redeemer* (Ježíš Kristus: Božský vykupitel)" Calvin Linton nepřímo upozorňuje na přirozenou všeobecnou touhu po věčném životě. Padlý člověk "považuje samotu za nesnesitelnou a obává se nekonečné prázdnoty, temné nekonečnosti neexistence."¹⁹ Mluví o "tom, co je nevyhnutelně odsouzeno k nicotě" a "strachu z nebytí". Ačkoli není kondicionalista, Linton vtiskuje myslí a srdci hrůzu z konečného zničení. Všimněte si závěru žalmu 104, přírodního žalmu - "Ať už není ničemných!" Dobré stvoření není určeno jim, ale Božimu lidu.

¹⁸ Charles E. Carlston, letter, 21 Jan. 1922.

¹⁹ Calvin D. Linton, "Jesus Christ: The Divine Rede-

emer," *The Fundamentals of the Faith*, ed. Carl F. H. Henry, Grand Rapids: Zondervan, 1969, 121.